

uitgave van het Bisdom Haarlem-Amsterdam

MAART
2019

2

SAMENKERK

SK

Veertig dagentijd

**Wereld-
jongeren-
dagen 2019**

6

**Interview
met de
kerkengek**

15

**Waarom
wast de paus
voeten van
vluchtelingen?**

24

uitgave van het bisdom Haarlem-Amsterdam

MAART
2019
2

SAMENKERK

In dit nummer

**Wereld-
jongerendagen**

6

Eind januari waren in Panama de Wereldjongerendagen. In deze *SamenKerk* een persoonlijk verslag van enkele deelnemers uit ons bisdom.

Colofon

SamenKerk is het magazine van het Bisdom Haarlem-Amsterdam en verschijnt zes keer per jaar. Nummer 2 • Jaargang 44
De volgende uitgave verschijnt op 2 mei 2019.

Redactie

Eric Fennis (hoofdredactie ad interim),
Eric van Teijlingen (eindredactie), Edith van Kuijck,
Maurice Lagemaat, Jan-Jaap van Peperstraten,
Jim Schilder, Petra Vermeer.

Medewerkers

Anneke van Assema, Michel Bakker, Leo Fijen, mgr.
Jan Hendriks, Hein Jan van Ogtrop, Marcel Poorthuis,
Martijn Stoutjesdijk, John Versteeg, Jeroen de Wit.

Redactieadres

SamenKerk • Postbus 1053, 2001 BB Haarlem
Telefoon • 023-5112600 **Fax** • 023-5112629
IBAN • NL86 ABNA 0230 8523 19
E-mail • samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl
www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Abonnement

Abonnementenadministratie • 023-5112600.
Zes nummers *SamenKerk* • € 30,- per jaar
Zes nummers *SamenKerk* in het buitenland
€ 36,- per jaar

**Vrijwilligers
actief**

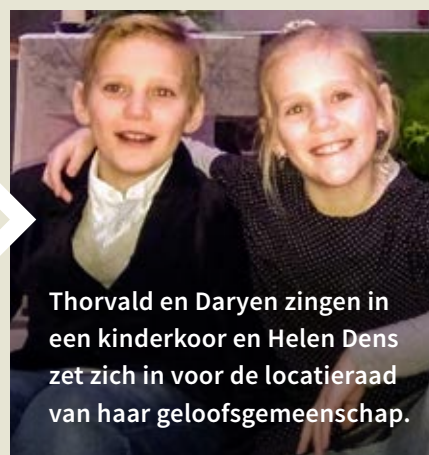
10

Advertenties

Borgerpark Media
Postbus 8027, 6060 AA Posterholt
Telefoon • 0475-711362
E-mail • info@borgerparkmedia.nl
www.borgerparkmedia.nl

Grafisch ontwerp / technische realisatie

Impulsar strategy & design • www.impulsar.nl
Vanderperk Groep • www.vanderperk.nl

Thorvald en Daryen zingen in een kinderkoor en Helen Dens zet zich in voor de locatieraad van haar geloofsgemeenschap.

Foto's Ramon Mangold op pag. 2 (WJD), 6-8, 23, 26-27.

Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming worden overgenomen. Van sommige teksten en illustraties is de herkomst niet te achterhalen; verantwoordelijken kunnen reageren via het redactieadres.

Met Aswoensdag begint de Veertigdagentijd als voorbereiding op Pasen.

Veertig- dagentijd

12/30

Kerkengek

15

Paus Franciscus wast op Witte Donderdag de voeten van vluchtelingen. Waarom?

Dit keer geen beschrijving van een kerkgebouw maar een interview met de kerkengek, oudplebaan Hein Jan van Ogtrop.

Voetwassing paus Franciscus

24

Lezers van *SamenKerk* krijgen korting voor deze tentoonstelling in Amsterdam.

Michelangelo in Amsterdam

22

En verder

- 4 Woord van de bisschop
- 9 Uit de kroniek
- 17 Parels uit de schattengrot
- 18 Stille Omgang
- 20 Inspiratie
- 22 Kort nieuws
- 26 The Missionary School
- 28 Puzzel
- 29 Leo Fijen
- 30 Veertig dagen tijd voor herbronning
- 32 De ziekenzalving 'vergeten'?
- 34 Geboekt
- 35 Van onderop
- 36 Omgaan met veranderingen in de Kerk
- 38 Heiloo

Een liefdesverhaal in de Veertig- dagentijd

Als we om ons heen kijken in de wereld van vandaag, dan dringen zich al gauw allerlei negatieve en gewelddadige dingen op de voorgrond.

In het oeuvre van Rembrandt van Rijn zijn meerdere tekeningen en schilderijen bekend die geïnspireerd waren op het Bijbelverhaal van de Verloren Zoon.

Zonder het te weten of te willen, kunnen we daardoor terneer gedrukt worden. In ons gemoed weerspiegelt zich zo vaak de onrust van een wereld die God niet goed meer vinden kan, een wereld vol dreiging en spanningen. En je kunt begrijpen dat velen, en lang niet altijd de slechtsten, de druk van al dat negatieve niet meer uithouden en wegvluchten. Wegvluchten in die schijnwereld van een kant en klaar 'instant geluk'. Ze vallen voor de begoocheling van drugs of storten zich in kortstondige genoegens en hobbelen maar wat verder heen over de diepere vragen van het leven. Het is de tragiek van onze tijd dat zovelen zijn losgeraakt van hun geestelijke grondslag en zijn vastgelopen in het louter materiële, het aardse, en dan moeten ervaren dat ze daarin geen echte levensvervulling kunnen vinden. Het is een ervaring die zo prachtig beschreven wordt in de bekende parabel van de 'Verloren Zoon', of misschien juist, van de 'Barmhartige Vader'. Een parabel van Jezus, die centraal staat in deze tijd.

De verloren zoon is niet slecht maar zoekt het geluk op de verkeerde plaats. "In een ver land", staat er, ver weg van zijn vader. En daar raakt zijn leven in het slop. Zijn reserves raken uitgeput, de geneugten verbleken, die hele wereld van klatergoud verandert in een varkensstal, en dan, voor het eerst in zijn leven, voelt hij zich leeg, verlaten en komt een gevoel van heimwee op. Zijn ervaring is de ervaring van onze tijd: een mensheid, vervreemd van God, worstelend om niet ten onder te gaan in vervuiling en verwording, zoekt opnieuw naar de grond van haar bestaan, heeft heimwee naar de heelheid van de schepping, heimwee naar het paradijs.

En toen dacht hij terug aan zijn vader, staat er in dit prachtige verhaal. Het is tijd om terug te keren, terug naar de bron van het leven, terug naar de eeuwige liefde die op ons wacht.

Foto: Wim Koopman

”

Het verhaal van de Barmhartige Vader toont ons wat voor een soort vader God is.

Dit prachtige stuk evangelie, ja eigenlijk de hele Schrift, is als het ware één grote liefdesverklaring van de Schepper aan zijn schepsel, een God die zijn liefde voor de mens omschrijft in de taal van een minnaar, zoals in het Hooglied van de liefde, in de liefde van een vader voor zijn zoon, van een moeder voor haar kind. De hele Schrift wil ons moderne mensen er aan herinneren wie we eigenlijk zijn als mens: meer dan louter een product van natuur of evolutie. We zijn groter dan de aarde. Onze diepste oorsprong ligt in die bovennatuurlijke wereld, bij God. Van Hem komt onze eeuwige, onsterfelijke ziel, de bron van onze onaantastbare waardigheid. 'Ge zijt van Gods geslacht', zegt de Schrift, 'en uw Vaderland is in de hemel'.

Op onverwachte momenten kan in een mensenhart zo'n gevoel van heimwee naar God, naar het spontane geloof van je kinderjaren opkomen. Te midden van uitgelatenheid en vertier overvalt je de melancholie, te midden van drukte en mensen voel je je plotseling eenzaam, midden in de rijkdom en welvaart voel je je arm. Het zijn momenten van genade. Momenten waarin

het verlangen kan rijpen naar God, de Enige in wie ons hart rust kan vinden. Momenten waarin het besef weer doorbreekt: ik ben geen stofje in een hoekje van een oneindige kosmos, ik heb een Vader! Ik ben geboren uit eeuwige liefde en word gedragen door die liefde.

Het verhaal van de Barmhartige Vader toont ons wat voor een soort vader God is. Een Vader die zijn kind niet opgegeven heeft, maar die met eindeloos geduld elke dag de weg aftuurt om te kijken of Hij hem nog niet terug ziet komen. En als Hij hem eindelijk in de verte ziet aankomen, hem tegemoet snelt, omhelst, alles vergeeft en hem met weldaden overlaadt. Zo'n Vader is God. Een Vader die wacht tot wij moe worden van onze eigen zwakheden en fouten en dan terugkeren naar Hem, die wacht tot de mens loskomt van zijn aardse zorgen, zich zijn geschondenheid bewust wordt en

de blik opheft naar Hem. En in die zegenrijke momenten van contact tussen Schepper en schepsel wordt de geest van de mens bevrijd en met nieuwe kracht vervuld. Op die momenten vinden wij onszelf terug zoals we zijn, zoals de Vader ons ziet.

De Veertigdagentijd nodigt ons uit om ons te bezinnen op de relatie die wij met God mogen hebben. Een liefdesrelatie dus, die ons sterkt en bemoedigt. Een hoopvolle relatie

omdat het ons de kans geeft opnieuw te beginnen. Een bevrijdende relatie, omdat in de menswording, dood en opstanding van Christus onze geliefde God zelf de consequenties van onze dwaze daden draagt en goedmaakt. Laten we daarom deze gezegende tijd gebruiken om moedig naar Hem terug te keren, of om onze relatie met Hem te vernieuwen en te verdiepen.

In die zin wens ik u allen een heilzame Vastentijd, en straks een vreugdevol en gezegend Pasen. ■

Bisschop Jozef Marianus Punt

In de Schriftlezingen van de vierde zondag van de Veertigdagentijd (zondag Laetare) van dit jaar, 31 maart, komt het genoemde Bijbelverhaal van de Verloren Zoon (Lucas 15,11-32) aan bod.

Jongeren

zijn niet de toekomst
maar het heden

Eind januari vonden in Panama de Wereldjongerendagen 2019 plaats. Het thema 'Ontdek je identiteit' liep als een rode draad door alle programmaonderdelen. Paus Franciscus had Maria, de moeder van de Heer, in deze ontdekkingsstocht gekozen als voorbeeld, omdat zij in iedere tijd de jongeren kan inspireren. Aan dit grootste jongerenevenement ter wereld namen 130 Nederlandse jongeren deel, van wie vierentwintig uit ons bisdom. Het eerste deel van de reis vond plaats in Sona (Midden Panama). Van 22 t/m 27 januari verbleef de groep in Panama Stad zelf. Vol verhalen zijn ze teruggekeerd. *SamenKerk* sprak met vier van hen.

Foto's: Ramon Mangold

dankbaar. De mensen daar zal ik voor altijd dankbaar zijn; dat ze zo goed zijn geweest en ons zo hebben opgenomen in hun gemeenschap!"

Pelgrimage

Voor Tim Zwetsloot (31 jaar, beveiligder, Nieuw-Vennep) was de pelgrimage van de laatste twee dagen, de zaterdag en zondag, het meest indrukwekkende onderdeel van de WJD. "Je loopt met 700.000 jongeren naar het veld waar we dan een nacht gaan slapen, zingen, dansen en het katholieke geloof vieren. In de middag loop je met je eigen groep richting het veld. Onderweg is er een punt waar je een voedselpakket kunt halen. Nadat je het voedselpakket binnen hebt, ga je met de Nederlandse groep weer verder richting veld. Zelf had ik een bordje gemaakt met 'Free hugs' en de Spaanse vertaling op de achterkant. Dit was een succes. Eenmaal aangekomen op het veld ga je je matje en slaapzak uitrollen en kan het feest beginnen. Voor de stille aanbidding hebben we kaartspellen gespeeld. Tijdens de aanbidding (tijdens een viering met de paus - red.) was het stil en de liederen waren erg mooi. Na de aanbidding gingen de meesten slapen. Ik had het nog gezellig tot laat in de nacht en heb gepraat en gekaart. In de ochtend begon het entertainment om 6.30 uur. Ik was nog moe en ben me pas rond 7.45 uur gaan aankleden. Om 8.00 uur was de heilige slotmis met paus Franciscus. De preek was

Zingend en dansend ontvangen

Marya Bötticher (28 jaar, kapster, Uitgeest) is nog vol van de vreugde, liefde en gastvrijheid tijdens deze dagen. "Na zestien uur reizen en om 2.00 's nachts aankomen op de plek van bestemming, ben je wel erg moe en verlang je naar een bed. Wat was het mooi om dan door de inwoners van Sona te worden ontvangen buiten en in de kerk met dans, zang, muziek en sterretjes. Het was zo super dat ze gewoon voor ons nog tot zo laat op waren gebleven. Ook in Panama Stad werden we zingend en dansend en letterlijk met open armen ontvangen. Wat mooi dat zij zo goed voor ons waren. En daar bleef het niet bij. Constant werden er tekenen van gastvrijheid en liefde getoond. Iedere dag stonden er warme maaltijden en genoeg water voor ons klaar. We werden met bussen overal naar toe gebracht of ze brachten ons zelf terug naar de gastgezinnen. Ook daar kwamen we niets tekort. Elke ochtend een ontbijt en we mochten niet weg zonder fruit, yoghurt of andere dingen in onze bagage. En altijd bleven ze even vrolijk en

erg mooi en één zin sprak mij bijzonder aan: 'De jongeren zijn niet de toekomst maar het heden'."

Ontmoeting met de paus

Felipe van Reeken (22 jaar, student, Haarlem) had nog niet eerder deelgenomen aan de Wereldjongerendagen. "Het was een heel nieuwe ervaring voor mij. Ik heb voor het eerst in mijn leven de paus van dichtbij mogen zien. We moesten als een klein groepje Nederlanders het grote veld op zien te komen waar de vieringen plaatsvonden. Het was er een heel groot feest, overal waren vlaggen van alle landen te zien, er werd veel gezongen en iedereen was opgetogen. Toen we bij de ingang stonden van ons veld B2, werden we compleet meegezogen door een mensenmassa. Iedereen wilde het beste plekje op het veld en in de rij langs de dranghekken hebben. Een halfuur later bleek waarom, de paus zou langsrijden in zijn pausmobiël. Allemaal stonden ze te juichen alsof hij een popster was. Ikzelf

"Dierbare jonge mensen, jullie zijn niet de toekomst maar het heden van God. Hij nodigt je uit en roept je op in jullie gemeenschappen en steden erop uit te trekken en je grootouders en ouderen op te zoeken; om op te staan en je samen met hen uit te spreken en de droom uit te laten komen die de Heer voor jullie gedroomd heeft", sprak paus Franciscus op 27 januari bij de preek tijdens de slotmis van de WJD'19. "Niet morgen maar nu, want waar je schat is, daar zal je hart ook zijn. Waar je ook verliefd op wordt, het zal niet alleen je verbeelding in beslag nemen, maar het zal alles beïnvloeden. Het geeft je reden om op te staan, het zorgt ervoor dat je doorgaat zelfs op momenten dat je vermoeid bent, het zal je hart openbreken en vullen met verwondering, vreugde en dankbaarheid. Realiseer je dat je een missie hebt en raak verliefd. Dat zal allesbepalend zijn. Ook al bezitten we alles, als we de passie van de liefde missen, dan hebben we niets. Sta de Heer toe dat Hij ons verliefd laat worden!"

snapte dit niet helemaal, omdat de paus toch geen belichaming van een popster is. Toen de paus eenmaal naderde voelde ik op een of andere manier ook de drang om te dansen en te springen. Ik heb waarschijnlijk als een gek staan dansen, zo blij was ik. Mijn ontmoeting met de paus is er een die ik nooit meer ga vergeten."

Mijn gastgezin de liefste mensen

"Sona was wat mij betreft de meest bijzondere ervaring in Panama", vertelt *Gijs Veenstra (22 jaar, operationeel manager, Heerhugowaard De Noord)*. "De gastvrijheid was onbeschrijfelijk! Bij aankomst was iedereen helemaal op van de reis, maar we kregen zo'n enorme energieboost door de ontvangst van de parochie! Het hele dorp stond ons nog midden in de nacht zingend op te wachten. Verder werden wij fantastisch verzorgd, gaven mensen hun eigen bedden op zodat wij comfortabel konden slapen en werden wij overal naar toegebracht. We waren deel van de parochie. Ik spreek voor mijzelf, maar ik weet dat dit voor veel van mijn medepelgrims ook geldt: mijn gastgezin in Sona waren de liefste mensen die ik in Panama ontmoet heb. Het voelde alsof wij bij ons Panamese thuis kwamen en alsof wij deel van de familie waren. Overdag hadden wij het programma met de Nederlanders en 's avonds hadden mijn goede vriend Toine en ik het programma met ons gastgezin. We bezochten hun vrienden en familie, aten en dronken samen en deelden verhalen en ervaringen. Een ontzettend warme ervaring, niet alleen qua temperatuur, maar ook qua liefde die de mensen ons gaven." ■

Edith van Kuijk

In Panama maakte paus Franciscus bekend dat de volgende WJD in 2022 gehouden wordt in Lissabon (Portugal).

Een greep uit de activiteiten en agenda van de beide bisschoppen. Meer op de website van het bisdom www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl en op www.arsacal.nl.

Mgr. Hendriks was van 21 t/m 28 januari in Panama voor de Wereldjongerendagen. Hij heeft daar ook een aantal catecheses gegeven.

Op 24 januari was mgr. Jos Punt bij de uitvaart van Jerry Mink, zoon van zijn chauffeur en liturgisch assistent.

De maandelijkse Willibrorddag op het seminarie op maandag 4 februari werd voorafgegaan door het gebruikelijke gesprek tussen de jonge priesters en mgr. Punt.

De gezamenlijke vergadering van de Bisschoppenconferenties van Nederland en Vlaanderen op 19 februari in Mechelen werd door beide bisschoppen bijgewoond.

Op vrijdag 11 januari 2019 was de jaarlijkse nieuwjaarsreceptie in Amsterdam. Tijdens de voorafgaande feestelijke *Evensong* in de Nicolaasbasiliek werd mgr. Jan Hendriks bevestigd als Bisschop-Coadjutor van het bisdom.

Mgr. Punt vergaderde op 27 februari met het bestuurscollege van het Militair Ordinariaat.

Op 2 maart was mgr. Punt celebrant in een feestelijke viering vanwege het koperen jubileum van de *Missio ad gentes*.

Mgr. Hendriks opent op Aswoensdag, 6 maart, de kruiswegwandeling te Volendam (zie ook pagina 13).

Op dinsdag 29 januari vergaderde mgr. Punt met de werkgroep die een internationale gebedsdag voor de vrede voorbereidt op 1 juni te Amsterdam. Die avond was mgr. Hendriks te gast in de Synagoge van Alkmaar.

Op zaterdag 16 februari waren beide bisschoppen aanwezig bij de studiedag in Heiloo met mgr. Dominique Rey voor de pastorale krachten over nieuwe evangelisatie en revitalisering van parochies.

Zaterdagavond 16 maart zijn de beide bisschoppen in Amsterdam vanwege verschillende vieringen rond het Mirakel van Amsterdam (Stille Omgang).

Op dinsdag 5 februari vergaderden de beide bisschoppen met de Diocesane Pastorale Raad.

Woensdag 6 februari werd de tiende Dag van het Jodendom in Amsterdam gevierd in aanwezigheid van mgr. Punt en enkele andere bisschoppen. Mgr. Hendriks vergaderde die dag met het Officium Educationem te Utrecht.

Vanaf 17 maart is mgr. Punt enkele weken afwezig voor een bezinningsperiode.

Wat ik DOE...

Elke parochie draait op vrijwilligers. Deze toegewijde groep mensen zet zich vele uren in voor het reilen en zeilen van de geloofsgemeenschap. In zeer diverse taken: van koster tot lector, van communiegroep tot parochiebestuurder. SamenKerk reist door het bisdom en vraagt: wat is uw taak in de parochie?

Eric van Teijlingen

Blij mens met blij taak

In 1991 kwam Helen Dens voor een lange vakantie naar Nederland. Maar ze besloot niet naar Suriname terug te gaan maar hier te blijven. Ze woonde toen tijdelijk bij haar broer in Amsterdam Osdorp. Met hem ging ze naar de Surinaamse Mis in de kerk aan de Keizergracht in het centrum. "Op een dag zei ik: 'We rijden hier steeds aan voorbij. Ik ga eens naar deze kerk.'" Dat was de Lucaskerk in Osdorp en sindsdien voelt ze zich daar helemaal thuis. Na een tijdje werd Dens door de dirigent van het kerkkoor overgehaald om lid te worden. Dat deed ze, het begin van haar vrijwilligerswerkloopbaan bij deze parochie. Later werd ze ook lector. Op een gegeven moment heeft Dens de toerustings- en vormingscursus gevolgd. Daarnaast is ze al meer dan twaalf jaar actief in het parochieteam. Met dit team vergaert Dens over alle zaken die met de Lucasparochie te maken hebben. Dens: "Ik houd mij vooral bezig met

Zingen van liedjes helpt mij in God geloven

Er wordt wel eens gezegd: zingen is dubbel bidden. Vandaar een dubbelinterview met twee leden van kinderkoor OpMaat van de Emmaüsparochie, broer en zus, Thorvald en Daryen. OpMaat telt rond de twintig

kinderen in de leeftijd van vijf tot en met twaalf jaar. De meeste kinderen beginnen als communicanten van de parochie, die altijd meezingen met het koor. Een aantal van hen blijft dan lid. Zo verging het ook Daryen en Thorvald, die nu bijna drie jaar zingen bij OpMaat, dat wordt geleid door Annemiek met Jelle op de piano. Iedere vrijdagavond wordt er geoefend van half zeven tot half acht, met halverwege een pauze om wat te drinken. En eens per maand zingt OpMaat bij de viering in de kerk van Uithoorn. Daryen: "We zitten dan naast het altaar. We kunnen het altaar zien en de mensen in de kerk. Naast het zingen mogen we soms ook iets voorlezen, een voorbede bijvoorbeeld." De viering begint om elf uur. Om half elf begint het inzingen en

**Samenwerkingsverband
van Aalsmeer, Uithoorn,
Kudelstaart, De Kwakel
en Nes a/d Amstel
Parochie Emmaüs
Uithoorn
Thorvald Vleerbos (11)
Daryen Vleerbos (9)
kinderkoor**

Foto: Eric van Teijlingen

vlak voor de viering is er nog een plaspauze. Wat gebeurt er bij het inzingen? Thorvald: "We doen dan stemoefeningen en rek- en strekoefeningen. Ook hebben we een inzinglied over mango's en meloenen." Welke liedjes worden door jullie tijdens de vieringen gezongen? Daryen en Thorvald steken van wal, en soms zingen ze een stukje van het liedje voor. Zoals 'De wereld is een toverbal', het favoriete liedje van Daryen, of 'Ga je mee? Zeg niet nee', 'Kom erbij', 'Lecha Shalom' en 'Credo, ik geloof'. "En de kerstliedjes bij Kerstmis." Bij veel van de gezongen liederen wordt de inhoud ook met gebaren uitgebeeld. Thorvald: "Ik vind alle liedjes wel mooi. Ook om de boodschap. Bij de 'toverbal' gaat het om samen dingen doen

gemeenschapsopbouw. Daarom heb ik veel contacten met parochianen. Met de misdienaars of de ouderen en de zieken. Iedere dag bid ik voor hen. Maar ik doe ook allerlei boodschappen als koffie en thee. Ik zoek

altijd naar de aanbiedingen bij de verschillende supermarkten." De leden van dit team van de Lucas-kerk vormen een actieve club. Ze maken een jaarplanning met alle vieringen en activiteiten en onderhouden de contacten met de pastores. Ze organiseren het parochieoverleg, Bijbelavonden, abdij-

dagen (die in de kerk gehouden worden), de jaarlijkse bedevaart naar Heiloo, koffie drinken na de viering en zelfs maaltijden voor parochianen. Binnenkort staat het parochieteam voor een flinke taak. Dens: "De Lucaskerk gaat vóór de zomer dicht. We verhuizen met onze geloofsgemeenschap naar de Pauluskerk aan de Pieter Calandlaan. Dat betekent dat we een afscheid gaan organiseren, opruimen en afbouwen. Ik kom al

en bij 'credo' om in God te geloven. En het zingen van de liedjes helpt mij ook daarbij." Waarop Daryen enthousiast toevoegt: "Ik krijg er meer motivatie, enthousiasme door om naar de kerk te gaan." De kinderen van het kinderkoor zijn één grote vrienden- en vriendinnenclub, want zowel vóór als na het oefenen wordt er samen gespeeld. En net als bij ieder grote-mensenkoor heeft OpMaat ook een jaarlijks kooruitje. "We gaan aan het eind van het schooljaar altijd een dagje weg,

naar Drievliet of naar Linnaeushof." Vorig jaar november was er een KISI-dag in de parochie, waaraan ook de kinderen van OpMaat hebben meegedaan. Overdag werden zo'n tien liedjes ingestudeerd, met de bijbehorende bewegingen, die 's avonds met publiek werden uitgevoerd. "Er waren wel vier kinderkoren en heel veel kinderen. Ik vond dat een heel leuke dag", zegt Thorvald. Van zingen word je blij en dat stralen deze kinderen helemaal uit. ■

jaren hier en je bent helemaal gewend aan het gebouw en de mensen. Het zal niet makkelijk zijn." Toch heeft de blijmoedige Dens alle vertrouwen in de toekomst. "Ik ben een blij mens met een blij geloof en een blij vrijwilligerstaak. Ik doe van alles in de kerk en zou niet zonder kunnen. Uiteraard ga ik straks na de verhuizing door met mijn vrijwilligerswerk." Vroeger had iedere parochie een eigen parochiebestuur, nu zijn meerdere parochies verbonden met elkaar in een samenwerkingsverband, personele unie of fusie. "Als parochieteam zijn we weliswaar geen bestuur. Maar je voelt je wel even verantwoordelijk voor het reilen en zeilen van onze kerk en mensen." ■

**Samenwerkingsverband
Amsterdam Nieuw-West
Parochie Vier Evangelisten
Locatie H. Lucas
Amsterdam-Osdorp
Helen Dens (66)
parochieraad**

Met Aswoensdag begint de Veertigdagentijd als periode van voorbereiding op de Goede Week en Pasen. De liturgie en de kerkversiering zijn sober. In ons persoonlijk geloofsleven willen we aan de ene kant minderen (denk aan vasten) en aan de andere kant meerderen (denk aan donaties en aan gebed).

Hongerdoeken in Domkerk

Tot en met 19 april zijn in Utrecht zogenoemde hongerdoeken te zien. Het gebruik van hongerdoeken stamt uit de Middeleeuwen. Tijdens de Veertigdagentijd hingen de doeken in de kerk om het zicht op het altaar te ontnemen als een aansporing voor de mensen om tot inkeer te komen. De doeken toonden afbeeldingen van verhalen uit de Bijbel: vanaf het scheppingsverhaal tot aan de laatste levensdagen van Jezus. Vanwege de Vastentijd en het daarbij horende hongergevoel, kwam de benaming 'hongerdoek' in zwang. Na de Reformatie verdween het gebruik van de hongerdoek. In de jaren zeventig van de vorige eeuw kreeg deze oude traditie een nieuw leven. ■

Domkerk | Achter de Dom 1, Utrecht | dagelijks van 10.00-15.30 uur (zondags vanaf 13.30 uur) | iedere donderdag is er om 14.00 uur een gratis rondleiding toegang gratis | www.domkerk.nl

Gedachte bij Aswoensdag

In de (eucharistie)viering van Aswoensdag wordt in de evangelielezing gelezen: "Maar als je bidt, ga dan je binnenkamer in, doe de deur dicht, bid tot je Vader, die in het verborgene is; en je Vader, die in het verborgene ziet, zal het je lonen" (Mt. 6,6). De Veertigdagentijd nodigt ons uit om in onszelf te gaan. Misschien wel zoals een rups die in een cocon gaat om vlinder te worden. Binnen in die geheimzinnige pop worden de belangrijkste organen en structuren van de rups volledig opgelost en ontstaan er nieuwe voor de vlinder. Vleugels groeien uit het niets. Wetenschappers begrijpen nog altijd niet precies hoe een rups binnen enkele weken in een heel ander schepsel kan veranderen. Zo mogen wij ook in onszelf op zoek gaan om, met Gods genade, in de zes weken van de Veertigdagentijd een nieuwe mens te worden. In gebed en meditatie kan ik mij steeds weer afvragen welke 'oude organen' ik wil loslaten (gedragingen bijvoorbeeld), en welke 'nieuwe vleugels' ik zoek voor mijzelf. Door te minderen en te vasten (voedsel, alcohol of drank, social media en smartphone en dergelijke) kan ik oude gewoonten achter mij laten (misschien voor altijd). Door mijn aandacht te richten op God en medemensen (in nood) kan ik in deze periode alvast mijn vleugels uitslaan. ■

Wandeltocht rond Weesp

Op 11, 12 en 13 april wordt de jaarlijkse Vastenactie pelgrimstocht gewandeld rondom Weesp. Het thema van de wandeling (Wandelen over water) sluit aan bij het thema van de Vastenactie 2019: Water verandert alles. Water is de belangrijkste bron van leven. De naam Weesp is overigens afgeleid van het oude 'wesopa', dat te verklaren is als samenstelling van 'wis' (= wegstromen) en 'apa' (= water). De deelnamekosten zijn € 15,00 per dag. De wandeldag begint om 9.00 uur en er wordt dagelijks rond de twintig kilometer gelopen. Meer info en aanmelding: www.vastenactie.nl/nl/evenementen/pelgrimstocht2019 ■

Vastenbrief paus Franciscus

Met verwijzing naar het Bijbelcitaat: "De schepping verlangt vurig naar de openbaring van Gods kinderen" (Rom. 8, 19) reikt paus Franciscus een reflectie aan voor de Veertigdagentijd. Als mensen zich in geloof en leven laten zien als kinderen van God komt dit de gehele schepping ten goede. Maar vaak "vertonen wij een destructief gedrag jegens de naaste en de schepping - maar ook jegens onszelf." De Vastentijd biedt ons een weg naar bekering, zodat "de hele schepping Pasen kan vieren." De gehele tekst vindt u op de website van het bisdom. ■

Art stations of the cross in Amsterdam

Tot en met 22 april (Pasen) is in het centrum van Amsterdam een (gratis) pelgrimsroute uitgezet langs kunstwerken van zeven Nederlandse en zeven buitenlandse kunstenaars die het lijden van Jezus en van mensen in onze tijd verbeelden. De kruiswegstaties roepen vragen op over lijden, passie, compassie en gerechtigheid. Art Stations of the Cross heeft in Amsterdam als thema 'Troubled Waters'. Amsterdam is via het water verbonden met de wijde wereld. Water is zowel de plaats van wonderen als traumatische ervaringen. De kunstwerken zorgen voor een uiterst actuele invulling van een eeuwenoud thema. Info: www.artstations.org ■

Kruiswegwandeling door Volendam

Vorig jaar liepen zo'n drieduizend mensen de kruiswegroute door Volendam. Ook dit jaar kan er wederom gewandeld worden langs veertien kruiswegstaties met de 150 jaar oude schilderijen uit de voormalige Sint-Vincentiuskerk en teksten ter overweging. Het startpunt van de kruiswegroute is bij zorgcentrum Sint-Nicolaashof (St. Nicolaashof 1) en eindigt bij Art Hotel Spaander (Haven 15-19). De kruiswegroute is goed te doen in (kleine) groepjes en rolstoelvriendelijk. Info: www.kerkvolendam.nl en facebook.com/KruiswegVolendam ■

Passion 2019 in Dordrecht

The Passion wordt op Witte Donderdag 18 april om 20.30 uur via NPO 1 en NPO radio 2 live uitgezonden. Dordrecht is toneel voor The Passion omdat het dit jaar vierhonderd jaar geleden is dat tijdens de Synode van Dordrecht de opdracht werd gegeven voor de eerste officiële Nederlandse Bijbelvertaling, de Statenbijbel. Deze vertaling was een revolutie voor het geloof en voor de Nederlandse taal. Info: www.thepassion.nl ■

Water verandert alles!

263 Miljoen mensen moeten langer dan een uur lopen voor water. In ontwikkelingslanden wordt zo'n 80% van de ziektes veroorzaakt door verontreinigd water.

Vastenactie steunt diverse projecten die schoon water dichtbij mensen brengen.

Help mee!

Samen kunnen we levens veranderen. Een waterput kost bijvoorbeeld gemiddeld € 25 per persoon.

www.vastenactie.nl

IBAN: NL21 INGB 0000 0058 50

Algemeen Nat
Belegende Instelling
ANBI

VASTENACTIE

EEN ACTIE VAN STICHTING BVA

Monumentenwacht
NOORD-HOLLAND

Bouwadvies
GROOT HOLLAND

U wilt het beste voor uw pand, of u nu eigenaar bent of beheerder. Wij willen u graag bij deze klus bijstaan. Door bouwkundige inspecties en adviezen, maar ook bij het begeleiden van de uitvoering van onderhouds-, verbouwings- en restauratieplannen helpen wij u uw monument in stand te houden. Ook voor subsidieaanvragen en de beoordeling van offertes en prijsopgaven kunt u een beroep op ons doen.

Wilt u meer weten, kijk dan op www.monumentenwachtnoordholland.nl of mail ons info@monumentenwachtnoordholland.nl of info@bouwadviesgroot Holland.nl. Heeft u nog vragen? Bel dan 075 6474588 Koetserstraat 3, 1531 NX Wormer Postbus 79, 1520 AB Wormerveer

UITVAARTVERZORGING A. DE JONG

sinds 1966 een vertrouwd gezicht
voor een uitvaart vanuit het bisdom

persoonlijke begeleiding vanuit een familiebedrijf

Alle persoonlijke en rituele wensen zijn mogelijk

voor vrijblijvende inlichtingen: tel.: (020) 676 13 37

Clostraat 42, 1077 KJ Amsterdam

Sloterweg 1184, 1066 CV Amsterdam

dejong@uitvaart.nl

www.uitvaartcentrum.amsterdam

MICHELANGELO
A INDIFFERENT VIEW
BEURSVANBERLAGE.COM/MICHELANGELO
26 JAN 2019 - 12 MEI 2019

DE OFFICIËLE TENTOONSTELLING
BEURS VAN BERLAGE
HOTSPOT SINDS 1903

Het meest kostbare wat er in de wereld bestaat, wordt in de Kerk bewaard

Interview met kerkengek Hein Jan van Ogtrop

‘Het meest kostbare wat er in de wereld bestaat wordt in de Kerk bewaard.’ Dit citaat is de kerkengek op het lijf geschreven. Onder deze naam schrijft Hein Jan van Ogtrop al sinds het jaar 2000 artikelen over kerkgebouwen in ons bisdom. Afgelopen december nam hij na ruim 26 jaar afscheid als plebaan van de Haarlemse kathedraal. Officieel met emeritaat, maar graag nog inzetbaar en dienstbaar. Hoog tijd voor *SamenKerk* om hem eens te interviewen.

Hoe kijkt u terug op ruim 52 jaar actieve priesterlijke dienst in het bisdom, waarvan ruim 26 jaar in de ‘hoofdkerk’?

“Een lastige vraag, want die actieve dienst is voor mij in al die jaren vanzelfsprekend geweest en ik heb er erg van genoten. Ik heb een iets andere start gehad dan de meeste collega's en ben pas vanaf Warmond (het toenmalige grootseminarie - red.) aan de priesteropleiding begonnen. Het was in de jaren dat de Kerk in het teken stond van het Tweede Vaticaans Concilie, dat we ademloos volgden. Op Warmond is mijn bijzondere interesse voor de exegetische ontstaan, mede door docenten als Ben Hemelsoet en Kees Rijk. Dat kwam later goed van pas toen ik

werkzaam werd in de Lucasparochie te Amsterdam. Ik heb daar mijn leerhuisboeken geschreven over de evangelieverhalen, hield overwegingen voor de KRO-radio, maar werd ook voorzitter van de Raad van Kerken Amsterdam en kreeg te maken met het pastoraat onder woonwagenbewoners. Verder kwam ik daar in contact met de moslims wegens een grote brand die de plaatselijke moskee trof. Deze veelheid van activiteiten en contacten heeft mijn geloofsleven enorm verdiept, mede omdat de Bijbelse herbronning bij dit alles voor mij een grote rol speelde.

De overgang naar de Haarlemse kathedraal was wel even wennen. Mgr. Henny Bomers vroeg mij in 1991 om naar de Sint Bavo te gaan. Ik heb in de ruim 26 jaren die volgden, geprobeerd een goede balans te vinden tussen de kathedrale functie van de kerk en het parochiële leven van de geloofsgemeenschap daaraan verbonden.

Door de ervaringen die ik had meegenomen uit Amsterdam werd ik ook in Haarlem voorzitter van de Raad van Kerken en later landelijk voorzitter van de Katholieke Raad voor Israël. Niet onbelangrijke kerkelijke documenten over de relatie tussen de rooms-katholieke

Kerk en onze Joodse broeders hebben op de pastorie van de kathedraal het levenslicht gezien.”

Wat is u in al die jaren het meest bijgebleven?

“Naast de vele pastorale contacten middels doopjes, huwelijken, uitvaarten en huisbezoeken, is met name de herdenkingsviering wegens de MH17 in 2014 voor mij erg indrukwekkend geweest. In een bomvolle kathedraal werd toen een heel gezin (van vijf personen) uit onze parochie herdacht dat bij deze ramp was omgekomen. Een paar jaar eerder deed ik de uitvaart van Johan, een dapper jongetje dat aan kanker leed en deze ziekte zeer moedig heeft gedragen. Bij hem zelf, maar ook bij de kinderen om hem heen ontdekte ik een bijzondere antenne voor religieuze zaken. Ik vond dat een mooie ervaring en dit heb ik altijd gebruikt in mijn contact met kinderen en ouders.

Maar ook het verlenen van kerkasiel aan twee Syrische families rond 1995 was indrukwekkend. Ruim een jaar hebben zij in de pastorie gewoond, en dat was ook voor de parochie zelf een bijzondere tijd. De laatste tien jaar van mijn pastoraat in de Bavo stonden vooral ook in het teken van de restauratie van de kathedraal. Ik ben daar intensief bij betrokken geweest. Waar eerst het plan was de kerk vooral water- en winddicht te maken, ontstond steeds meer een ontdekkingstocht naar verborgen schatten in het gebouw. Ook de behoefte om de kerk Bijbels nog meer ‘op te laden’ door het aanbrennen van nieuwe kunst (zie *SamenKerk* 2019 nummer 1 - red.). Daardoor is de kathedraal niet alleen een mooi monument, maar vooral een Bijbelse en catechetische ontdekkingstocht geworden.”

Hoe bent u ertoe gekomen om als kerkengek artikelen te gaan schrijven voor SamenKerk?

“In het jaar 2000 mocht ik enkele maanden genieten van een sabbatverlof. Ik wilde graag als studie mijn kennis verdiepen van Franse kerken en het verschil van bouwen en afbeelden tussen de twaalfde en dertiende eeuw. Bijzonder daarbij zijn de Franse kerkportalen, waarin bijvoorbeeld Jezus tot in de twaalfde eeuw vooral wordt afgebeeld als milde herder en vanaf de dertiende eeuw meer als (ver)oordeelende leraar. In contacten hierover met de toenmalige hoofdredacteur van dit bisdomblad, Wim Peeters, ontstond het idee om over de Bijbelse symboliek van Nederlandse kerken te schrijven, en dan met name die uit Noord-Holland. In het begin lokte ik parochies wel uit om hun eigen

kerk te ‘promoten’, maar later ging ik zelf op onderzoek uit. Hoewel historisch kort beschreven, ging mijn interesse altijd uit naar de Bijbelse ‘clou’ in de gebouwen. Vooral ook hoe daar in de Reformatie en de tijd daarna mee is omgegaan.”

U schrijft over gebouwen maar hebt ook altijd oog voor de gemeenschappen daaraan verbonden. Wat boeit u in hen?

“Ik vind het interessant te ontdekken waar de gemeenschap in relatie tot haar kerkgebouw voor staat. De vrijwilligers weten aan de ene kant vaak veel over hun gebouw, maar kunnen door mij ook verrassende dingen ontdekken. Hun zorg en inzet is vaak groot en hun betrokkenheid indrukwekkend. Ik probeer daarin altijd weg te blijven van beleidsrichtingen op bisdom of regionaal niveau. Het gaat mij om de beschrijving van het gebouw, maar dat kan niet los van een zekere aandacht voor de gemeenschap.”

Hoe ziet u de toekomst van onze Haarlemse Kerk?

“Ik ben een realist, maar geen pessimist. De Kerk wordt misschien kleiner maar kwalitatief niet minder. Het vraagt van de Kerk, en dus van ons pastores, wel om dienstbaarheid, bescheidenheid en openheid naar de verhalen die mensen je toevertrouwen. Ik

heb in al die jaren zo vaak mogen zien hoe de Heilige Geest werkzaam is in mensen en dat je hen nooit moet onderschatten in hun specifieke kwaliteiten. De Bijbelverhalen serieus nemen en een goede verkondiging is essentieel om het geloof aan een nieuwe generatie door te geven. Zij staat er open voor en het geeft ons de kans haar een perspectief te bieden. Het is niet voor niets dat het meest kostbare in de wereld in de Kerk wordt bewaard. Ik hoop daar ook zelf mijn steentje aan te kunnen blijven bijdragen.” ■

Eric Fennis

Hein Jan van Ogtrop (79) werd op 4 juni 1966 tot priester gewijd. Van 1992 tot en met 2018 was hij plebaan van de Haarlemse kathedraal Sint Bavo. Een plebaan is de pastoor van een kathedrale kerk en parochie. Sinds 2000 schrijft hij voor het bisdomblad artikelen over de kerken in ons bisdom (zie: www.kerkengek.nl).

Marcel Poorthuis is professor in de dialoog tussen de godsdiensten aan de Faculteit Katholieke Theologie van Tilburg University

Wie de middeleeuwse stad Erfurt bezoekt maakt kennis met de schitterende Dom, gebouwd op een heuvel met een kolossale trap van zeventig treden. Loop je om het portaal heen, dan ontdek je een zijportaal met een wel heel dynamische uitvoering van de vijf verstandige en de vijf domme meisjes, naar Matteüs 25:1-13.

Het is een van de bekendste parabels van Jezus, waarin de hoorder wordt opgeroepen om waakzaam te zijn, want de bruidegom kan diep in de nacht arriveren. Dan is het zaak om je olielamp te kunnen laten branden. Nu is het zo dat de domme meisjes het leukst zijn uitgebeeld: de één na de ander geeuwt, rekt zich uit en dommelt weer in. De steen lijkt wel soepel te worden, zo knap zijn hun lichamen en kledij beeldhouwd. In de parabel zelf vallen overigens alle meisjes in slaap: al een signaal dat de beeldhouwer ons iets speciaals wil vertellen!

Bij wat langer toezien valt iets op: er zijn geen vijf, maar zes vrouwen-gestalten aan weerskanten van het portaal! Heeft de beeldhouwer zich vergist? Volstrekt niet: de twee vrouwen vooraan vormen een middeleeuwse voorstelling van het bekende paar van 'Ecclesia' en 'Synagoge'. Vrouwe Synagoge, geblinddoekt, met gebroken staf en kroon op de grond (en zelfs een menora en een bokje). Vrouwe Ecclesia staat aan de overzijde met kelk en triomferend. Deze voorstelling werd in de negentiende eeuw weer van stal gehaald, als element in de katholieke revival van de Middeleeuwen, maar dan met de beelden in de kerk (zoals bijvoorbeeld de Krijtberg te Amsterdam), niet er buiten als vermaning aan de joden. Maar toch...

Ons interesseert evenwel de impliciete uitleg van de parabel van de verstandige en de domme meisjes. Het lijkt erop, dat de parabel oorspronkelijk aan iedere toehoorder is gericht (onderscheid tussen jood en niet-jood

lijkt hier irrelevant) en oproept tot waakzaamheid voor het naderende Godsrijk. Zelfs is het niet duidelijk dat met de komst van de bruidegom Christus is bedoeld, immers Christus zelf vertelt de parabel! (Het tweede deel van het vers 25:13 over de komst van de Mensenzoon kan zijn toegevoegd.) Wat leert nu onze middeleeuwse voorstelling? Niet langer dat wij waakzaam moeten zijn, maar dat wij ons kunnen verlustigen

Foto: Hennie Burggraaf

in de verblinding van het jodendom! De vijf waakzame meisjes worden nu ondergebracht in de christelijke kerk, terwijl de slaperige meisjes die geen olie hebben bij de synagoge ressorteren. Hiermee is elk appèl uit de parabel gehaald en in plaats van tot waakzaamheid roept de parabel op tot triomfalisme.

Misschien moeten we de filosofie te hulp roepen om dit op te lossen. De parabel richt zich niet tot het jodendom, en zelfs niet tot 'de mens', maar tot mij. En alléén tot mij. Zoals Kierkegaard zegt: het geloof is niet een algemeen geldende wet, maar een radicaal persoonlijk appèl dat ik niet aan een ander kan voorhouden, maar alleen op mezelf kan betrekken. Dat geldt wel bij uitstek voor parabels. Om het met een joodse spreuk te zeggen: als ik niet voor mij ben, wie is voor mij? Ik kan alleen zelf het antwoord geven. Beter nog: mijn leven is hopelijk het antwoord. ■

Sacraments- monstrans Amsterdams Mirakel

V

oor het eerst in meer dan vier honderd jaar is de eeuwenoude Sacramentsmonstrans terug in Amsterdam. De zestiende-eeuwse kerkschat is in bruikleen gegeven en wordt op zijn oorspronkelijke

plek tentoongesteld: in de Oude Kerk aan het Oudekerksplein. Het is een rijk versierd zilveren pronkstuk van bijna één meter hoog en weegt maar liefst negen kilo. Waarom verdween dit voorwerp uit de Oude Kerk en waardoor bleef het zo gaaf bewaard?

Ooit telde de Oude Kerk, destijds Sint-Nicolaaskerk genoemd, tientallen altaren, met schilderijen, beelden, gouden en zilveren liturgische voorwerpen en kostbaar textiel. De kerk bezat ook drie monstransen, waaronder een kleine 'monstrantie daer men mede tot die crancken gae' (bij ziekenbezoek). In een monstrans stalt men de geconsacreerde hostie uit (van het Latijnse 'monstrare' dat tonen betekent). De grootste werd in 1547 gestolen en in 1549 vervangen door een nieuwe sacramentsmonstrans. Deze is dus nu weer te bewonderen. Hij oogt als een gotisch architectuurmodel. Te midden van heiligenbeeldjes, apostelen, attributen en passiewerktuigen bevindt zich de lunula (houder van de hostie) in een glazen cilinder. Centraal onder een baldakijn staat Sint Nicolaas. De monstrans kostte 610 gulden, meer dan zeven maal het jaarloon van een geschoolde bouwvakker.

Alteratie

In Amsterdam staat de overgang van katholiek naar protestant bekend als de Alteratie van 1578. Zo werd op 26 mei van dat jaar bepaald dat de Sint Nicolaaskerk (Oude Kerk) moest worden overgedragen aan de calvinisten. De aanloop naar de hervormingen

Tijdelijk terug in Amsterdam

Dit jaar is het vijfhonderd jaar geleden dat keizer Maximiliaan I van Oostenrijk en het Heilig Roomse Rijk stierf. Door zijn huwelijk met Maria van Bourgondië werd hij hertog van het Bourgondische rijk, waartoe ook de Nederlanden behoorden. In 1489 kreeg Amsterdam het eeuwigdurend privilege boven haar wapen de roomse rijkskroon te voeren. Maximiliaan verleende als landsheer der Nederlanden Amsterdam dat recht als dank voor de ruime steun die de stad hem had verleend in een strijd tegen opstandige landadel. Hij gold ook als begunstiger van de Heilige Stede, het Amsterdamse heiligdom ter ere van het hostiemirakel van 1345.

Bischöfliches Generalvikariat Münster (foto: Stephan Kube, Greven)

was in onze gewesten een roerige tijd. Zo werden in 1566 bij geweldadige acties tijdens de zogeheten Beeldenstorm overal kerken en kloosters aangevallen. Soms ontsnapten voorwerpen echter de kwade dans. Na de Alteratie verloor het kerkzilver zijn functie. Voorwerpen dreigden verloren te gaan. Maar ook veel Amsterdamse katholieken zochten een veilig heenkomen. Oude katholieke families die generaties lang het stadsbestuur bepaalden, verloren macht, invloed en status.

Kalkar

Velen verlieten Amsterdam en vestigden zich elders, nabij of verder weg zoals in het veilige Habsburgse rijk, waar ook de stad Kalkar deel van uitmaakte. Twee van de prominentste Amsterdamse ballingen belandden hier: de zeer vermogende Cornelis Jacobszn, brouwer en burgemeester (1512-1592) en zijn zwager Sybrant Occo (1519-1588). Met de kerkelijke voorwerpen die zij meenamen creëerden ze in Kalkar een herinnering aan hun mooie katholieke Amsterdam. Zij plaatsten ze in de kerk aldaar, ook toegewijd aan Sint Nicolaas. Cornelis bracht onder andere zijn memorietafel in, waarop hij

Oude Kerk | Oudekerksplein 23, Amsterdam
t/m 1 oktober maandag t/m zaterdag 10.00-18.00
uur, zondags van 13.00-17.30 uur | toegang: € 12,00;
museumjaarkaart: gratis | www.oudekerk.nl

Soms ontsnapten tijdens de beeldenstorm voorwerpen de kwade dans

In de nacht van zaterdag 16 op zondag 17 maart lopen duizenden gelovigen in Amsterdam de Stille Omgang ter herinnering aan het eucharistisch mirakel dat 15 maart 1345 plaats vond in een woning in de Kalverstraat. De Stille Omgang komt voort uit de route die de pastoor van de Oude Kerk in 1345 liep nadat hij de heilige hostie in de woning had opgehaald. Thema voor de Stille Omgang 2019 luidt: Vreugde is het onmiskenbare teken van God. Via plaatselijke organisaties bij u in de buurt kunt u aan de Stille Omgang deelnemen. Info: www.stille-omgang.nl Voor jongeren is er in de Mozes-en-Aäronkerk een eigen programma met als thema 'Vreugde'. Info Facebook: StilleOmgang of #SO19 (Twitter, Facebook, Instagram).

samen met vrouw en kinderen knielt voor de geschilderde kruisiging. Pronkstuk was echter de besproken monstrans die Cornelis voor de zilverwaarde had teruggekocht. Hij schonk destijds voor de vervaardiging al een blauwe saffier ter versiering. Mogelijk beschouwde hij het dan ook een beetje als 'zijn' monstrans. In 1619 droeg zoon Claes Heijn de monstrans officieel aan de Kalkarse Nicolaaskerk over.

Zowel Occo als Cornelis Jacobsz liggen er begraven. Maar voor nu is de monstrans terug! ■

Michel Bakker

Veroordeeld

eerste statie van een kruisweg

Pilatus vroeg: “Wat zal ik doen met Jezus?”
“Aan het kruis met Hem! Aan het kruis met Hem!”,
schreeuwden ze. Daarop liet Pilatus omwille
van hen Barabbas vrij, maar Jezus liet hij geselen
en gaf Hem over om gekruisigd te worden.

*Met een paar woorden of gebaren kunnen we iemand
veroordelen. Met een paar rake woorden kunnen mensen
gebroken worden. Om wie ze zijn. Of omdat ze anders zijn.
Het kan de rest van zijn of haar hele leven bepalen...*

Foto: René Tol
Schoolproject bij de kruiswegwandering
Volendam 2018

kortingsbon

Op vertoon van deze kortingsbon krijgt u als lezer van *SamenKerk* € 2,50 korting op het bezoek aan de tentoonstelling 'A different view' in de Beurs van Berlage in Amsterdam. Deze korting is geldig voor vier personen.

Elk jaar bezoeken miljoenen mensen de Sixtijnse kapel in Rome om de prachtige plafondfresco's van Michelangelo te bewonderen: de schepping van hemel en aarde. In de Beurs van Berlage is tot en met 12 mei de expositie 'A different view' te zien: een unieke kans om dit meesterwerk op een andere manier te bekijken. Geen drukte, geen nekkramp, maar alle tijd om Michelangelo's schepping eens goed te bestuderen. Want het plafond van de Sixtijnse kapel ligt in Amsterdam op de vloer. Misschien aardig om te weten dat Michelangelo in 1508 begon met het schilderen van de fresco's met de dronkschap van Noach. Maar het werk duurde hem te lang. Daarom schilderde Michelangelo later grotere figuren en minder details. ■

Beurs van Berlage | Damrak 243, Amsterdam | t/m 12 mei dagelijks van 10.00-18.00 uur | toegang mét kortingsbon SamenKerk: € 10,00; kinderen (6 t/m 16 jaar; tot 6 jaar gratis): € 2,50 (op vertoon toegangkaartje 20% korting op besteding in restaurant 'Bistro' in de Beurs)
www.beursvanberlage.com/michelangelo

Sixtijnse kapel in Beurs van Berlage

22 maart: Symposium In vrede samenleven

Op 22 maart is in de Janskerk (Utrecht) een symposium, getiteld: 'In vrede samenleven', waar pater Jens Petzold van het Mar-Musa-klooster zal spreken. In dit klooster in Syrië werd tot het uitbreken van de oorlog in 2011 interreligieuze dialoog dagelijks in praktijk gebracht. Pater Petzold zal spreken over zijn ervaringen op het gebied van de interreligieuze ontmoeting en dialoog in Syrië en Irak. Rasit Bal en Marcel Poorthuis zullen spreken over godsdienstvrijheid, verdraagzaamheid en interreligieuze dialoog in Nederland. Opgave via: secretariaat@oecumene.nl ■

Oriëntatieweekend grootseminarie

Als je wel eens nadenkt of God je roept om priester te worden, ben je uitgenodigd voor een oriëntatieweekend van 29 tot en met 31 maart bij het grootseminarie in Heiloo. Het weekend biedt een goede gelegenheid voor ontmoeting met de seminaristen en jonge priesters, gesprekken en vele andere activiteiten. Info en aanmelding: rector Jeroen de Wit (rector@willibrordseminarie.nl | 06-40125490). ■

Choral Evensong

Iedere zaterdag om 17.00 uur (behalve in augustus en september) zingt de Schola van de Cappella Nicolai een *Choral Evensong* in de Sint-Nicolaasbasiliek te Amsterdam. Deze gecombineerde dienst van vesper en completeen is vooral in Engeland zeer populair. De rijke schat aan Engelse koormuziek is daarmee ook in onze hoofdstad te horen.

Info: www.muziekindenicolaas.nl. ■

12 april: Avond van de martelaren

Op vrijdag 12 april wordt in de Sint-Nicolaasbasiliek (tegenover het Centraal Station, Amsterdam) de Avond van de martelaren gehouden. De avond begint om 18.30 uur met een eucharistieviering, gevolgd door een kruisweg met getuigenissen en muziek tot ongeveer 21.00 uur. De getuigenissen – uit Nigeria, Syrië, Indonesië en Kenia – laten zien dat het ook vandaag de dag niet vanzelfsprekend is om in vrijheid in Christus te geloven. ■

Ontmoet grote theologen

Op vrijdag 5 april bezoekt Rowan Williams, (anglicaans) oud-aartsbisschop van Canterbury (Engeland) en een van de belangrijkste theologen van het moment, de Abdij van Berne (Heeswijk) voor een lezing over zijn nieuwe boek *Wat is heilig*. Aanmelding bij activiteiten@bernemedia.com en door overmaking van € 15,00 op rekening NL19 INGB 0000 825536 t.n.v. Boekhandel Berne onder vermelding van 'Rowan Williams 5 april' en uw naam.

**Orthodox metropoliet
Ioannis Zizioulas**

Vrijdag 17 mei wordt in Museum Catharijneconvent een symposium gehouden over de theologie van orthodox metropoliet Ioannis Zizioulas. Aanleiding is de Nederlandse vertaling van zijn boek *Gemeenschap en andersheid. God en mens*. Op dit symposium gaan orthodoxe, katholieke en protestantse theologen met elkaar in gesprek over de betekenis van de theologie van Zizioulas. Aanmelding vóór 1 mei 2019 bij secretariaat@oecumene.nl en door overmaking van € 10,00 op rekening NL97 INGB 0000 8019 19 ten name van Katholieke Vereniging voor Oecumene o.v.v. 'Zizioulas 17 mei'. ■

De voetwassing een ritueel met een serieuze boodschap

In de liturgie van Witte Donderdag is, na de preek, een voetwassing voorzien door de celebrant. Dit analoog aan het Bijbelverhaal uit het Johannesevangelie waarin Jezus de voeten van zijn leerlingen wast. In een parochie zijn het parochianen van wie de priester de voeten wast. Paus Franciscus wast op Witte Donderdag de voeten van gevangenen, vrouwen, niet-christenen en vluchtelingen. Waarom?

De paus die de voeten wast van vluchtelingen. Op het eerste gezicht misschien alleen een mooie foto van een ritueel dat jaarlijks op de Witte Donderdag voor Pasen plaatsvindt. Een voorbeeld bovendien van 'dienend leiderschap', zo'n positieve, maar tegelijkertijd tamelijk vage term die je in veel kerken - en daarbuiten - hoort. Maar wie de antieke bronnen en de Bijbel goed bestudeert, bemerkt al gauw dat er veel meer aan de hand is. Het wassen van de voeten is namelijk één van de taken die in de Oudheid voorbehouden was aan slaven, net zoals het bedienen van de meester aan de tafel. Maar wat hield slavernij in de Oudheid eigenlijk in, en welke symbolische boodschap spreekt er precies uit de voetwassing?

Slavernij in de vroegchristelijke wereld

In de wereld van de eerste christenen was slavernij alomtegenwoordig. De vele oorlogen en een levendige slavenhandel zorgden ervoor dat een gestage stroom aan slaven het Romeinse Rijk binnenkwam. Slaven

kwamen overal vandaan en vervulden allerlei beroepen, onder allerlei verschillende omstandigheden: van prostituee of mijnwerker tot aan dokter of secretaris. In tegenstelling tot de trans-Atlantische slavernij was het slavernijsysteem in de Oudheid niet gebaseerd op ronderscheid. Of je nu Noord-Afrikaan, Galliër of Romein was, als je pech had kon je zomaar slaaf worden, bijvoorbeeld doordat je krijgsgevangen was gemaakt, doordat je gekidnapt was of failliet was gegaan. Een ander verschil met de trans-Atlantische slavernij is dat plantage-slavernij weliswaar voorkwam, maar vrij zeldzaam was.

Slavernij in de Oudheid was meestal kleinschaliger. Slaven werkten vaak in hun eentje, met hun meester, of met een paar slaven in het huis of op het veld. Dat betekent zeker niet dat slavernij in de Oudheid een pretje was. Slaven hadden geen recht op een familie,

konden seksueel misbruikt worden, ondergingen de vreselijkste straffen en konden dikwijls straffeloos gedood worden door hun meester.

Het omdraaien van de rollen

Juist omdat het leven als slaaf in de Oudheid vaak bepaald geen pretje was, was het van groot symbolisch belang dat af en toe de rollen omgedraaid werden. Zo had je in het Romeinse Rijk het Saturnalia-feest, dat zo ongeveer op dezelfde tijd werd gevierd als ons Kerstfeest. Tijdens dit feest mochten slaven zichzelf voor een paar dagen inbeelden vrij te zijn. Wat hield dat concreet in? Volgens antieke bronnen droeg zowel meester als slaaf tijdens dit festival de muts van de vrijgelaten slaaf (de pilleus) en zagen zij er daarmee uit als maatschappelijke gelijken. Verder mochten slaven meedoen aan kansspelen (dobbelen), kregen ze cadeaus en werd soms één van de slaven benoemd tot 'koning' (denk aan prins Carnaval). Tot slot vond er tijdens dit feest een bijzondere rolomkering plaats bij de maaltijd. Waar slaven normaal gesproken vaak alleen de restjes van het diner van hun meesters ontvingen, mochten ze tijdens Saturnalia als normale gasten aanliggen aan tafel én werden ze daar bediend door hun meesters. Veel meesters hadden hier geen zin in; ze waren bang voor ook maar de minste ondermijning van hun autoriteit, of voelden zich er gewoon te goed voor om het werk van hun slaven te doen. Ze ontvluchtten de festiviteiten of zelfs de stad tijdens Saturnalia. In antieke bronnen worden meesters dan ook opgeroepen tijdens het feest tenminste samen met hun slaven te eten, en zich niet in hun eentje vol te poppen terwijl de slaven stonden toe te kijken.

Jezus als voorbeeld: dienen als een slaaf

In één van de parabels van Jezus komt er een situatie voor die lijkt op het Saturnalia-feest. In deze parabel (Lukas 12:35-40) vergelijkt Jezus de mensen met slaven die wakker blijven om de deur open te doen voor hun meester, hoe laat hij ook thuis komt. Op het moment dat de meester thuiskomt en ontdekt hoe waakzaam de slaven zijn, gebeurt er iets heel verrassends: als beloning nodigt de meester zijn slaven aan tafel en bedient hen. Met andere woorden: de meester neemt de rol van de slaven, terwijl de slaven zich als meesters mogen gedragen. In de toepassing van de parabel (vers 40) wordt dit gedrag van de meester vergeleken met dat van de Mensenzoon, een titel die in het Nieuwe Testament voor Jezus gebruikt wordt.

Niet alleen in de parabels, maar ook in zijn daden blijkt Jezus bereid te zijn de rol van de slaaf op zich te nemen. Het beste voorbeeld daarvan vinden we in Johannes 13. In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe Jezus tijdens een maaltijd opstaat om de voeten van zijn leerlingen te wassen. Petrus lijkt zich ervan bewust te zijn dat dit een typische slaventak is en verzet zich, wellicht daarom, in eerste instantie tegen Jezus' initiatief (vers 6-8). Iets verderop legt Jezus uit wat Hij gedaan heeft: "Jullie zeggen altijd 'meester' en 'Heer' tegen Mij, en terecht, want dat ben Ik ook. Als Ik, jullie Heer en jullie meester, je voeten gewassen heb, moet je ook elkaars voeten wassen. Ik heb een voorbeeld gegeven; wat Ik voor jullie heb gedaan, moeten jullie ook doen. Waarachtig, Ik verzeker jullie: een slaaf is niet meer dan zijn meester" (13-16a, NBV).

De paus, de hoogste katholieke autoriteit, neemt de rol aan van een slaaf

De normale gang van zaken wordt hier helemaal omgekeerd. Niet als een uitzondering, iets eenmaligs, tijdens een gek feest in de wintermaanden. Ook niet als iets wat je met weezin doet, omdat het nu eenmaal moet. Nee, Jezus predikt hier een nieuwe wereld, waarin de bekende rollen en gezagsverhoudingen totaal op zijn kop worden gezet. In deze nieuwe wereld, die Jezus doorgaans aanduidt als het Koninkrijk van God,

zullen de laagsten de hoogsten worden en zal God de mensen dienen.

Terug naar de paus: is het wassen van de voeten alleen een mooi ritueel, dat een fijne foto oplevert voor de pers? Het antwoord is uiteraard: nee. We zien hier de paus, de allerhoogste katholieke autoriteit op aarde, die de rol van een slaaf neemt. Hij wast hier de voeten van asielzoekers, een groep mensen die bij ons bepaald niet hoog op de maatschappelijke ladder staat. In navolging van Jezus zet de paus zo de machtsverhoudingen in deze wereld op scherp en neemt hij daarmee alvast een voorschot op het feest van Pasen. ■

Martijn Stoutjesdijk

Martijn Stoutjesdijk (29) doet aan de Tilburg School of Catholic Theology onderzoek naar slavernij in vroegchristelijke en vroegrijnse parabels (www.parabelproject.nl).

The Missionary School

Een nieuw initiatief voor netwerkende jongeren

Hoe ziet de toekomst van de Kerk en onze parochiegemeenschappen er uit? Kerken sluiten maar ook zijn er tekenen van hoop, zoals The Missionary School. Projectleider Petra Bijvoet en stafmedewerker jongerenpastoraat Matthijs Jansen vertellen erover. “We kunnen parochies en jongeren hiermee echt een stap verder brengen. Jongeren nemen deze vorming mee voor de rest van hun leven en voor parochies is dit een middel om zich (meer) actief in te zetten voor jonge generaties.”

H

oe zijn jullie betrokken geraakt bij The Missionary School?

Jansen: “Bij het jongerenpastoraat leeft al langer het idee om jongeren een verdiepend geloofstraject aan te bieden en de handvatten te geven om iets voor de Kerk te betekenen. Na de bisdombedevaart naar Assisi (in april 2018 - red.) zijn we dit plan actief gaan uitwerken en is een team samengesteld, naast Petra Bijvoet en mij bestaande uit kapelaan Johannes van Voorst tot Voorst en Joost van der Vlugt.”

Wat gaat er gebeuren tijdens dit project?

Bijvoet: “The Missionary School is een traject waarin jongeren zich ontwikkelen op geloofsinhoudelijk en professioneel vlak en leren zij hoe dit in de praktijk toe te passen. Het bestaat uit een trainingsjaar van acht weekenden met stage. Hierin krijgen zij een stevige geloofsvorming en ontwikkelen zij competenties en vaardigheden op het gebied van leiderschap, projectmatig

Wie kunnen tieners en jongeren nu beter activeren dan jongeren zelf?

werken en jongerenwerk. Sprekers van zowel binnen als buiten de Kerk gaan de training geven. Na dat jaar gaan de jongeren voor één dag in de week concreet aan de slag in een parochie en ontvangen hiervoor een vrijwilligersvergoeding.”

Wat kan The Missionary School betekenen voor de parochies?

Jansen: “Jongeren hebben de toekomst. En wie kunnen tieners en jongeren nu beter activeren dan jongeren zelf? De deelnemers aan The Missionary School helpen hun parochie om het tiener- en jongerenwerk te versterken.” Waarop Bijvoet aanvult: “Met dit project willen we parochies in ons bisdom

een handreiking geven voor een duurzame ontwikkeling van hun gemeenschap.”

Wat levert het de deelnemende jongeren op?

Jansen: “The Missionary School biedt jongeren de kans om zich te ontwikkelen als echte leiders en een flinke stap te zetten in het kennen en beleven van hun eigen

geloof. Zij leren de Heilige Schrift begrijpen in de context van de sacramenten en traditie. Zij begrijpen in de kern wat en hoe we geloven, vieren en hoe je in de dagelijkse praktijk je geloof kan toepassen en doorgeven. We bespreken lastige thema's in het licht van het Evangelie. Daarnaast leren jongeren wat missie is en wat de essentiële kenmerken daarvan zijn. Als leider zijn zij na deze training in staat om proactief te handelen en op een respectvolle wijze hun omgeving mee te krijgen. Verder weten zij hoe je een project opzet, structureert en beheert om samen met een team de gewenste resultaten te behalen.”

Wat is er nodig om van dit project een succes te maken?

Bijvoet: “Wil dit project slagen, dan moeten we dit met elkaar doen. Zolang het plan op bisdomniveau blijft hangen, heeft het geen impact. We zijn daarom nu al in gesprek met meer dan vijf parochies over hoe The Missionary School kan doorwerken in hun gemeenschap. Ondersteuning door pastores, vrijwilligers en besturen is daarbij van groot belang. Ook dagen wij hen uit om jonge mensen uit hun eigen omgeving in contact te brengen met dit initiatief.” ■

Eric Fennis

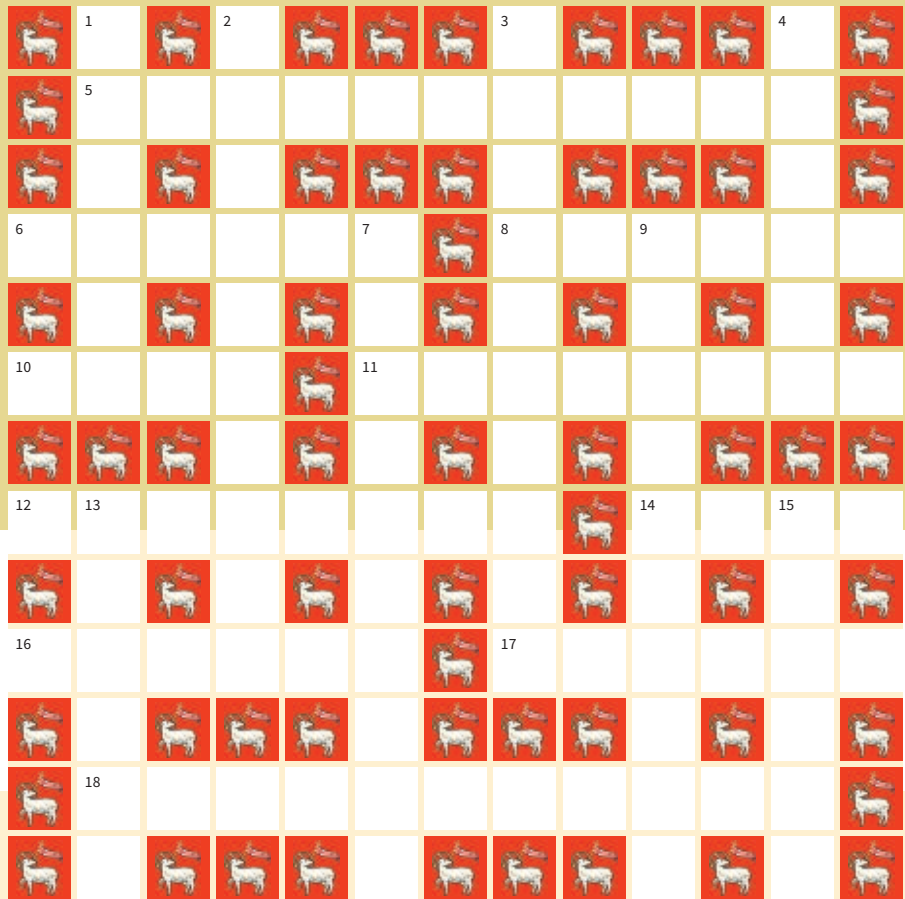
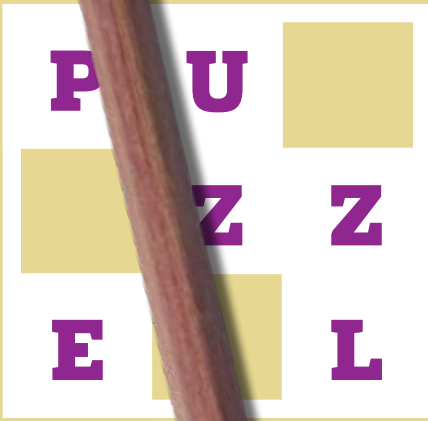

Ook iets voor uw parochie?

Neem dan contact op met Petra Bijvoet
(pbijvoet@bisdomhaarlem-amsterdam.nl).

Donderdag 21 maart is een infoavond om 19.30 uur in plebanie St. Bavo (Leidsevaart 146, Haarlem).
Info: www.jongekerk.nl | info@jongebisdomhaarlem.nl
023-5112 635

Horizontaal

- 5 De grootte van die openingetjes is schraal afgemeten
- 6 Die keurt zijn eigen vlees
- 8 Rund in een auto studeert in Engeland
- 10 Duitse monarch, hoe je hem ook wendt of keert
- 11 Tijdens onweer omvallen
- 12 Als dit met uw mond is gedaan, zwijgt u
- 14 Winkel in het bos?
- 16 Muzikale buiging is droevig
- 17 Erfelijke factor in een boom is stie- kem
- 18 Geen lichte blessure

Verticaal

- 1 Familiedid in O-Europa is om op te eten
- 2 Als inwijding die kleur verwijderen
- 3 Grijsdag?
- 4 De heilige op een slee is een onbeweeglijke
- 7 In deze plaats een edelman in Gods huis?
- 9 Bergplaats met weinig ruimte om op de pedalen te staan
- 13 Heel kort op die manier, dat is hetzelfde
- 15 Predikante in een Franse plaats staat in het boekje

Stuur uw oplossing o.v.v. naam en adres vóór **1 april 2019** naar SamenKerk, Postbus 1053, 2001 BB Haarlem. Of naar: samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Onder de goede inzendingen van deze puzzel verloten we drie keer twee toegangskarten voor de tentoonstelling 'A different view' over Michelangelo's plafondschildering van de Sixtijnse kapel in de Beurs van Berlage in Amsterdam, waarbij u een kopje koffie met iets lekkers wordt aangeboden in restaurant 'Bistro' in de Beurs van Berlage (zie ook pagina 23).

De volgende winnaars zijn uit de goede inzendingen geloot:

- Mevr. G. Borst-den Hartog (Castricum)
- Mevr. M. Groen-van Rijnsbergen (Haarlem)
- Mevr. B. Kristel (Amsterdam)

Van harte gefeliciteerd met uw prijs!

Leo Fijen is hoofd levensbeschouwing KRO-NCRV en directeur van uitgeverij Adveniat

Niet zoeken, niets weigeren. Het was het devies van Johannes XXIII, de paus die in 1959 het Tweede Vaticaans Concilie bijeenriep. Het is zo veel jaar later nog steeds het motto van Jan Hendriks, die straks de bisschop zal worden als Jos Punt terugreedt. Zo ver is het nog niet. Wie is Jan Hendriks eigenlijk, de coadjutor met recht van opvolging? Ik ging terug naar mijn archief, naar het eerste geloofsgesprek dat ik met hem voerde, zeven jaar geleden toen hij hulpbisschop werd. Toen verwees hij graag naar Johannes XXIII, de paus van het Concilie. Dat was geen toeval want Jan Hendriks heeft in zijn leven talloze keren geschreven, lesgegeven en gepreekt over dat Concilie. Daarom kreeg hij van bisschop Jos Punt van Haarlem-Amsterdam bij de bisschopswijding zeven jaar geleden ook een bijzondere ring om zijn vinger geschoven. Het was de ring die de toenmalige bisschop van Haarlem, mgr. Van Dodewaard, als deelnemer van het Concilie in 1965 bij de afronding cadeau kreeg van paus Paulus VI.

De conciliering is nu de bisschopsring van Jan Hendriks. En deze ring is een teken van verbondenheid met het Concilie, de wereldkerk, het bisdom Haarlem-Amsterdam en de paus zelf. De nieuwe hulpbisschop besefte eens te meer dat hij een kleine schakel is in een keten van een wereldwijd geloof. Dat relativeert ook zijn eigen drukke agenda. "Ik hoef de Kerk niet te redden. Dat is al gebeurd. Dat heeft Hij al gedaan aan het kruis", zo vertelde de nieuwe hulpbisschop in de dagen rond zijn wijding, zeven jaar geleden.

Hij heeft toen als wapenspreuk gekozen voor de tekst die van Maria komt. "Doe maar wat Hij u zeggen zal", aldus Maria tegen de dienaren, de diakens. Het gebeurde op de bruiloft van Kana en komt uit het Johanne-sevangelie. Dat is hem dierbaar, want Jan Hendriks is naar Johannes genoemd en leeft van het beeld dat hier geschetst wordt: dat van de eucharistie. Hij had dat al als misdienaar. Van kleins af aan was hij geraakt

door het geheim van de eucharistie. Later drong pas door wat daar gebeurde. Want Jezus geeft zich aan ons omdat hij ons liefheeft, met heel zijn hart. Iedere keer opnieuw is Hij het die voor ons zijn leven geeft. Voor iedereen, ziek, kwetsbaar, gebroken, mislukt, angstig, het maakt niet uit. Voor iedereen is er die bevrijding.

Die kwam voor Jan Hendriks in zijn pubertijd. Hij schetste zichzelf zeven jaar geleden in zijn eerste geloofsgesprek op de televisie als obstinaat in zijn tienerjaren. Hij ging wel naar de kerk, maar las het

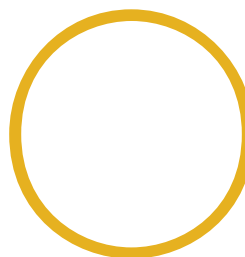
**Voor iedereen
is er bevrijding**

Profiel van Jan Hendriks

liefst literatuur van een atheïst, Willem Frederik Hermans. Dat was zijn lievelingsauteur die beweerde dat het leven zinloos was. *Tranen der acacia's* las de puber Jan Hendriks, toen van het ene op het andere moment tot hem doordrong: zo is het niet, het leven is niet zinloos. God bestaat. En als dat zo is, dan kan ik en moet ik mijn leven in dienst van Hem stellen. Dat diepe weten kwam over Jan Hendriks. En heeft hem nooit meer verlaten. Zeven jaar geleden vertelde hij dat allemaal op de televisie. Dat diepe weten maakt een mens vrij. Die vrijheid is een genade die Jan Hendriks vergezelt en die hem in de jaren daarna draagvlak in het bisdom heeft gegeven. ■

Veertig dagen tijd voor herbronning

De Vasten- of Veertigdagentijd is weer begonnen, een tijd voor bezinning en herbronning. En juist daaraan ontbreekt het veel mensen: tijd! Kunnen we wel iets met deze Vastentijd?

nze tijdgenoten weten soms beter wat de ramadan is dan de katholieke vastentijd. Dat heeft er zeker mee te maken dat moslims vaak iets minder verlegen zijn met hun geloof dan katholieke christenen. Ik

hoor dat terug uit het (katholiek) onderwijs: de lessen godsdienst/levensbeschouwing kunnen op meer respons rekenen als er veel moslims in de klas zitten!

Verlegenheid

De verlegenheid heeft zeker niet alleen te maken met negatieve berichten over de Kerk en schaamte over bijvoorbeeld het misbruik. Die slechte berichten maken het niet altijd leuk om katholiek te zijn. Toch is onze boodschap goed, zelfs prachtig en heeft het evangelie niets aan actualiteit verloren. Die verlegenheid heeft (ook) andere oorzaken. Kerk en geloven in God raken op de achtergrond wanneer er weinig tijd is voor reflectie en bezinning en er bovendien geen nood is die wordt gevoeld. Het gezegde is bekend en wáár: nood leert bidden. (Te) Volle magen en (te) volle agenda's bevorderen niet het zoeken naar God. En als materiële dingen te belangrijk worden, krijgt het geestelijke niet veel kans.

Goddeloze mensen

Het lijkt me dat we mogen zeggen dat de samenleving er niet beter op wordt waar evangelische waarden verdwijnen. Waarbij ik de eerste ben om te erkennen dat niet-zo-gelovige mensen soms betere mensen zijn dan bepaalde gelovigen. Maar wie verwijst naar wat door gelovigen is misdaan, zou ook kunnen verwijzen naar het kwaad dat goddeloze mensen hebben gesticht.

De twintigste eeuw was het toneel van de grootste massavernietiging ooit en de actoren waren geen belijdende gelovigen. Tegenover het kwaad dat door gelovigen is gepleegd, staan gelukkig talloze mensen, die vanuit hun geloofsovertuiging en het evangelie, prachtige dingen deden en doen voor God en de naaste. Dat is christen-zijn in de praktijk: iets over hebben voor een ander.

Laten we uitkijken dat de rotte appels de goede niet aansteken. Er zijn veel slechte invloeden om ons heen en we moeten het goede, mooie en godsdienstige echt zoeken om het te kunnen vinden. De rottigheid dringt zich aan vele kanten op, het vraagt kracht en genade om daaraan te weerstaan. Zoek het goede en je zult leven (Am. 5,14). De Veertigdagentijd wil ons daarbij helpen. Drie woorden staan in die periode centraal: aalmoezen, vasten en gebed.

Naasteliefde

Aalmoezen zijn onze gaven aan mensen die onze hulp nodig hebben. Hartelijke aandacht voor mensen in nood, voor wie het minder heeft, is een speerpunt van de vastentijd. De Bisschoppelijke Vastenactie vraagt daar heel concreet aandacht voor. Dit jaar staat het belang van schoon drinkwater centraal in die actie. Ieder mens heeft daar recht op.

Vasten

Vasten is een tweede kenmerk van de Veertigdagentijd. Het is goed om onszelf iets te ontzeggen, daar worden we minder gezapige mensen van. Er wordt vanuit de kerk niet zoveel meer opgelegd. Alleen Aswoensdag en Goede Vrijdag zijn dagen waarop we geen vlees mogen eten en verder wordt ons op die dagen gevraagd ons te beperken tot één volle maaltijd per dag (na het veertiende en voor het zestigste levensjaar). Verder kan iedereen zelf invullen hoe hij/zij de Veertigdagentijd gestalte geeft.

Alles vraagt tijd: wat is je prioriteit?

Gebed

Het derde aspect van de vastentijd is het gebed. We worden uitgenodigd daar meer aandacht aan te besteden. Eerlijk gezegd werkt dat alleen wanneer we concrete

voornemens maken. Probeer bijvoorbeeld een morgen- en avondgebed te bidden. Steeds meer mensen bidden (delen van) het getijdengebed. Zij hebben de app van het brevier (zie www.tiltenberg.org) op hun telefoon gedownload en zijn zo in staat het getijdengebed van de Kerk mee te bidden. Dat kan ik alleen maar aanbevelen! Maar ook een bezinningsdag in een klooster of een pelgrimage naar een betekenisvolle plaats kan ons geestelijk leven een nieuwe impuls geven.

Zeker, alles vraagt tijd, maar het is uiteindelijk toch meer: wat is je prioriteit? We moeten nu eenmaal keuzes maken. Ik hoop en bid dat we in deze Veertigdagentijd goede keuzes kunnen maken, met tijd voor verdieping en herbronning! ■

+ Jan Hendriks

Ziekenzalving 'vergeten'?

Het sacrament van sterkte en troost

Nederland telt ruim 270.000 mensen met dementie, van wie er zo'n 70.000 in verzorging- en verpleeghuizen wonen. En het is de verwachting dat het aantal mensen met dementie de komende jaren fors zal stijgen. We krijgen er allemaal mee te maken: zelf of uw partner, uw vader of moeder, of vriend(in) of kennis, of een medeparochiaan uit de parochie. John Versteeg schrijft over de ziekenzalving als sterktesacrament, juist ook voor mensen met dementie. Dit is het derde en laatste artikel in deze serie. De eerste twee artikelen verschenen in *SamenKerk* 2018 nummer 5 en 2019 nummer 1.

"**A**ls iemand onder u ziek is, laat hij dan de priester roepen. Deze zal hem zalven met olie en het gebed zal de zieke oprichten en zijn zonden zullen zijn vergeven." De tekst uit de Jakobusbrief (Jac. 5,14-15) ligt aan de basis van wat wij de ziekenzalving noemen. Oudere generaties herinneren zich nog wel termen als heilig oliesel, of laatste sacramenten, want de ziekenzalving werd vaak toegediend in acuut stervensgevaar en niet zelden terwijl de ontvanger in coma lag en althans het ontvangen ervan niet meer bewust meemaakte. En natuurlijk is het nog steeds het sacrament dat ook in doodsgevaar toegediend wordt aan diegenen die dat nodig hebben.

Sterktesacrament

De Jacobustekst spreekt echter niet van doodsgevaar. Die spreekt simpelweg over 'ziek zijn' en dat het

sacrament de zieke zal 'oprichten', dat wil zeggen sterken. Deze opvatting heeft mij ertoe gebracht om dit prachtige sacrament meer en meer te gaan zien als het sterktesacrament. Een sacrament dat mensen sterkte en troost kan en mag brengen voor het laatste stuk van hun (bewuste) levensweg hier op aarde. Gelukkig wordt er in veel parochies vanuit de ziekenpastoraal gelegenheid gegeven om de ziekenzalving in groepen te ontvangen.

Het tijdig, bij bewustzijn toedienen van dit sterktesacrament scheidt voor veel zieken en ouderen een extra mogelijkheid om zich te verzoenen met hun ziekte of lichamelijke tekortkomingen en, waar nodig, zich over te geven aan Gods bedoelingen met hem of haar. En daardoor heeft dit sacrament weer een groot stuk teruggekregen van de oorspronkelijke opgave, namelijk tijdig de zieken op te beuren en te troosten.

Dementie

Met name in het geval van dementie wordt, zo is mijn ervaring, door mantelzorgers en/of familieleden vaak lang gewacht. Misschien omdat de lichamelijke aftakeling zich pas laat manifesteert. Dementie is allereerst een aftakeling van de geestelijke vermogens tot aan een grens waar mensen hun naasten en zichzelf niet meer kennen en ook niet meer beseffen in welke toestand zij verkeren. Is dit niet een vorm van 'geestelijk' doodgaan? Veel mensen die om mensen met dementie heen staan, zijn met hart en ziel betrokken bij het welzijn van hun geliefden. Toch zijn er velen die pas als het op het levenseinde aankomt, denken aan de ziekenzalving. De zieke zelf is vaak niet meer in staat om ernaar te vragen of om aan te geven dat hij/zij dit sacrament wil ontvangen. Dan kan het gebeuren dat juist dit sterktesacrament wordt 'vergeten'.

Om zieke heen staan

Een aantal verzorgingshuizen in ons bisdom biedt, meestal via de mantelzorgers, de mogelijkheid van het sacrament wel aan, maar het aantal is op de vingers van één hand te tellen. Daarom is ook de inbreng en de aandacht van de eigen parochies zo noodzakelijk. Via het parochiële pastoraat voor de zieken zijn wij allen geroepen om in gebed rondom onze zieken te staan. Om gemeenschappelijk de verbinding tussen de zieke en Christus tot stand te brengen vanuit het sacrament. Dat vraagt om interesse voor het wel en wee van de leden van onze geloofsgemeenschappen. Alertheid als er aangegeven wordt dat mensen door dementie niet langer thuis verzorgd kunnen worden, maar moeten worden opgenomen in een verpleeg- of verzorgingshuis. Dan eindigt de ziekenpastoraat niet, dan begint ze juist! Dan heeft iedereen, juist in het sterktesacrament een sterke troef in handen om de zieke sterkte en troost te laten ervaren, zoveel mogelijk ook in het bijzijn van eventuele kinderen en kleinkinderen. En ook in de verpleeghuizen moet het mogelijk zijn om dit bijzondere zichtbare teken van de onzichtbare genade van God in groepsverband te kunnen en mogen ontvangen. Jezus zelf is degene die aanwezig is in ieder sacrament. Hij verbindt de hemel en de aarde op een volstrekt unieke wijze met elkaar. De meesten van ons kennen uit de liederenbundel het mooie lied: "Hij ging van stad tot stad". Dit prachtige lied gaat over

Zeg je mensen met dementie dan zeg je ook mantelzorgers. Als mantelzorger heb je een taak gekregen of op je genomen die je waarschijnlijk nooit hebt geam-
beerd. Dit boek wil helpen.

Aan de hand van concrete zaken (zoals: de dag breekt aan, boodschappen doen, de auto, gedrag, familie, slapen enzovoort) worden tips gegeven om uit te proberen. Dit boek is in Vlaanderen uitgegeven en er wordt verwezen naar Belgische hulporganisaties, maar die zijn in Nederland ook te vinden. Geen boek om lekker eens te lezen, maar wel nuttig voor iedere (toekomstige) mantelzorger.

Dementie onze zorg | Elena de Ru en Elane Lazet | ISBN 9789463710275
www.gompel-svacina.eu | € 23,90

de eigen zending van Jezus speciaal voor zieken en gewonden. We kunnen op zijn minst tijdig gebruik maken van de liefde en barmhartigheid, van de sterkte en troost die Hij ons iedere keer weer aanbiedt en met name als een van de onzen getroffen wordt door dementie.

Het leven van ieder van ons wordt gekenmerkt door strijd en lijden. Het is een wezenlijke strijd die het gevolg is van onze aardse opdracht dit leven te leiden met als einddoel onze hemelse bestemming. Sommigen (misschien velen) onder ons ervaren een dieper lijden dan anderen, zeker als het gaat om het verlies van de eigen identiteit, het verlies van het 'weten'. De anderen hoeven daar zeker niet onmachtig naar te kijken en mee te lijden maar vinden in Christus, en de troost die Hij biedt, aanrakingen van goddelijke liefde die niet alleen onze geliefde zieken maar ook onszelf tot sterkte en troost mogen zijn. ■

John Versteeg

John Versteeg (72) is diaken van het bisdom Haarlem-Amsterdam en moderator van het Ziekenapostolaat Nederland (www.ziekenapostolaat.nl).

www.dementie.nl
www.alzheimer-nederland.nl
www.samendementievriendelijk.nl

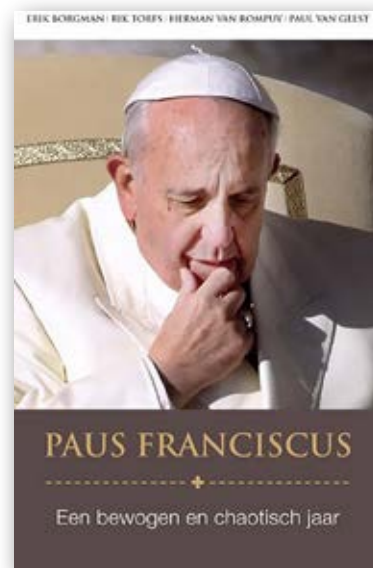
Het bidden van de kruisweg is meer dan een geloofsoefening. Het krijgt een eigen, diepere betekenis als de kruisweg van Jezus met het leven van de mens die deze kruisweg overweegt, verbonden wordt. Agnes Hoffschulte maakte een ontroerende kruisweg voor een ernstig zieke met bij iedere statie een korte overweging en gebed. ■

De kruisweg. 14 staties op weg naar Pasen | Agnes Hoffschulte ISBN 9789043529617 | www.kok.nl | € 14,99

Het heet *Bijbel Basics* en is door het Nederlands Bijbelgenootschap (NBG) ontwikkeld om kinderen op een speelse manier vertrouwd te maken met “de tweehonderd meest essentiële” Bijbelverhalen. Naast de bekende verhalen komen ook teksten langs uit onder andere Spreuken en de brieven van Paulus. Er is informatie over de context, en er zijn veel illustraties en opdrachten “zoals puzzels, knutsels en proefjes”. Het NBG heeft aparte versies ontwikkeld voor kinderen van 4-8 en 8-12 jaar. Voor begeleiders is er een werkboek, en een jaarprogramma dat rekening houdt met kerkelijke feesten. Ook zijn er suggesties voor de opbouw van een bijeenkomst, “gespreksvragen die kinderen helpen het verhaal beter te begrijpen en de relevantie te ervaren”, en liedsuggesties. Het NBG belooft dat kinderen na acht jaar de tweehonderd verhalen twee keer “gehoord en verwerkt hebben”. Het is allemaal gratis te downloaden via www.debijbel.nl/bijbelbasics. ■

In de serie van jaarboeken over paus Franciscus verschijnt in maart de nieuwste met als titel: een bewogen en chaotisch jaar. Want 2018 was een bewogen jaar waarin de paus vanuit de curie, maar ook in de media openlijk kritiek kreeg. Diverse auteurs uit Vlaanderen en Nederland, zoals Erik Borgman, Paul van Geest, Herman van Rompuy en Rik Torfs, kijken naar de verschillende aspecten van van het afgelopen pausjaar: zijn positie in de media, de relatie met de curie, het dossier seksueel misbruik, zijn voorkeursliefde voor de armen, de synode over en met de jongeren, de nadruk op duurzaamheid. ■

Paus Franciscus. Een bewogen en chaotisch jaar | ISBN 9789492093882 www.adveniat.nl | € 19,95

De vier voorgaande jaarboeken over paus Franciscus zijn nu voor slechts € 9,95 bij Adveniat verkrijgbaar. Info: www.adveniat.nl

Parochiebladen informeren over vieringen en andere activiteiten. Ze herdenken overleden parochianen, vermelden lief en leed. Ze verhalen over wat gebeurd is of wat er komen gaat. Parochiebladen zijn de etalage van de geloofsgemeenschap. Ze vertellen over...

De geloofsgemeenschap De Goede Herder (Landsmeer) van de parochie Maria Moeder van God – zo lezen we in *De Scheper* – nodigt iedereen uit voor de uitgaansdag op 24 april 2019. Om 8.30 uur gaan ze richting Den Bosch, voor koffie met Bossche Bol, een rondvaart, een viering in de Sint Jan, luxe lunch en een bezoek aan de kathedrale basiliek. De dag wordt afgesloten met een diner. Wie gaat er naar Den Bosch toe... ■

In de Hilversumse parochiebladen, zoals die van de parochie Emmaus-Paulus, een aankondiging van het jaarlijkse ziekentriduüm, dat op 7, 8 en 9 mei gehouden gaat worden. Bedoeld als geestelijk steuntje in de rug met tijd voor ontspanning en samenzijn. U kunt één of meerdere dagen (steeds van 10.00-15.00 uur) deelnemen. ■

Geen kerk zonder koor. Zo ook in Heerhugowaard. In *Dionysius in beeld* wordt bericht over een kleine 'koorrevolutie': twee koren fuseren en er komt een nieuw koor bij. Op 6 januari werd het 25-jarig jubileum van de Cantorij gevierd, waarbij zes jubilarissen in het zon-

netje werden gezet. Diezelfde dag hield de Cantorij op te bestaan. Omdat het gemengde koor ook te weinig leden had, fuseerden beide koren tot het Dionysiuskoor. "De Cantorij was een hechte en gezellige groep. Het nieuwe Dionysiuskoor gaat op deze voet gewoon verder." Maar er is meer koor-nieuws... Want op 19 januari ging het eveneens nieuwe koor Salt & Light van start, zodat deze parochie nu vier kerkkoren telt. En om te horen hoe ze klinken, moeten we toch echt naar Heerhugowaard, want *SamenKerk* heeft nog geen geluidfunctie. ■

2019 Is een feestelijk jaar voor Vijfhuizen en Halfweg, twee van de samenwerkende parochies Meerliede. Want dit jaar bestaat de Sint-Augustinusparochie van Vijfhuizen 90 jaar. "Wij zijn sinds 1929 een kleine maar levendige geloofsgemeenschap die zeer actief is", staat er op de website van Vijfhuizen. De parochie O.L.V. Geboorte in Halfweg is zelfs 125 jaar geleden gesticht (op 25 maart 1894) en afgelopen 18 februari was het 90 jaar geleden dat het kerkgebouw werd ingewijd. Onder de titel 'herboren' is een feestelijk jaarprogramma ontwikkeld. Gefeliciteerd jubilarissen. ■

Omgaan met veranderingen in de Kerk

Zowel in de samenleving als in de Kerk moeten mensen omgaan met soms snel veranderende omstandigheden. Dit gaat allemaal niet vanzelf. Zeker in de Kerk zijn we er maar wat vaak aan gewend dat er heel weinig verandert.

Helpen bij transitie

Dit jaar zijn ongeveer een dozijn pastoors samen met één van hun bestuursleden uitgenodigd om aan de zes modules van de cursus deel te nemen. Alle deelnemers bevinden zich in situaties van grote veranderingen en transities. De nadruk ligt op het menselijke aspect van veranderingen. Wat raken mensen kwijt, maar waar vallen slagen te maken, waar is iets te winnen? Hoe bouw je een nieuwe gemeenschap op waarin meerdere groepen mensen zich thuis kunnen voelen? Andere relevante vragen die aan de orde komen, zijn bijvoorbeeld hoe je het beste om kan gaan met situaties in tijden van grote veranderingen, hoe je mensen kunt helpen met het overgangsproces van oude naar nieuwe

K

erken zijn vaak bakens van stabiliteit en geleidelijkheid. Maar ook daar zal er de komende jaren veel veranderen. Gebouwen moeten sluiten, nieuwe parochies worden opgericht. Besturen moeten professionaliseren. De rol van pastoors, priesters, diakens en pastoraal werkenden verandert. Zij zijn in de eerste plaats herders. Hun werkveld is het pastoraat. Het zijn geen leidinggevendenden zoals die er in het bedrijfsleven zijn, voorzien van een volledige managementopleiding. Gelukkig staan de leidinggevendenden in de Kerk er niet helemaal alleen voor! Al sinds enige jaren verzorgt het Trainingsbureau Xpand cursussen in management en organisatie voor (aanstaande) pastoors en kerkbestuursleden. Aan de hand van de bisdombeleidsnota *Kerk in een veranderende samenleving* worden de deelnemers ingeleid in wat ook wel 'transitiemanagement' wordt genoemd.

structuren en gemeenschappen, hoe je een kerksluiting begeleidt en op welke manier je het beste communiceert met anderen.

Omdat vrijwel alle deelnemers te maken hebben met grote veranderprocessen, zoals kerksluitingen en samenvoegingen van parochies, is het geen verhaal van ver weg. Er heerst een open sfeer, die het mogelijk maakt om lokale moeilijkheden te bespreken. Het kan een opluchting te zijn om te horen dat dezelfde problemen zich ook op andere plaatsen voordoen. Tijdens de studiedagen worden dan ook ervaringen uitgewisseld.

Goede communicatieprocessen dragen eraan bij dat mensen zich gehoord en gerespecteerd voelen

Direct in de praktijk

Een groot voordeel van de cursus is dat het geleerde vrijwel direct in de praktijk kan worden gebracht. Vooral op het vlak van communicatie zijn veel slagen te maken en is het risico groot dat voorstellen – hoe goed bedoeld ook – misverstaan worden en een eigen leven gaan leiden. Mislukte communicatie zou zelfs kunnen leiden tot conflicten in de parochie – iets wat iedereen wil voorkomen. Goede communicatieprocessen kunnen er aan bijdragen dat mensen zich gehoord en gerespecteerd voelen. Het is geen kwestie van zaken mooier voordoen dan ze zijn, maar een rekening houden met de situaties waarin mensen en groepen zich bevinden zodat men met elkaar in gesprek kan blijven.

Er is tijdens de cursus bijzondere aandacht voor de meest kwetsbare periode: de 'tussenfase' van het veranderproces waarin bijvoorbeeld een kerk is gesloten en een oude parochie heeft opgehouden te functioneren, maar de nieuwe parochie nog niet volledig functioneert. In deze 'neutrale zone' kan veel onzekerheid bestaan. Verwachtingen lijken vooralsnog niet uit te komen en de toekomst lijkt ver weg. Hoe houd je rekening met een langere periode waarin niets op vaste grond lijkt te staan? Hoe houd je de toekomst in zicht en kun je mensen blijven motiveren om de weg te blijven volgen die we samen hebben ingeslagen?

Xpand is betrokken

De trainers en opleiders van Xpand hebben niet alleen veel ervaring met het begeleiden van veranderprocessen en andere lastige situaties in diverse

← **Paul Donders, één van de oprichters van Xpand**

bedrijven en (non-profit) organisaties maar weten zich ook gedragen door een levend christelijk geloof. Alle trainers en opleiders zijn zelf kerkelijk betrokken en kunnen open spreken over hun eigen geloofsweg en hoe deze hen inspireert in hun dagelijks werk. Voor ons als cursusdeelnemers heeft dit een grote meerwaarde. De parochies die aan ons zijn toevertrouwd, zijn immers geen willekeurige vrijwilligersorganisaties of NGO's (niet-gouvernementele organisaties – red.), maar zijn deel van het levende Lichaam van Christus. Het is een intensief programma dat veel vraagt van de deelnemers, maar de vruchten zijn navenant. De cursussen van Xpand in het algemeen en de vervolgcursus in het bijzonder sterkt de deelnemers in hun taak. We krijgen de mogelijkheden om ook in moeilijke tijden onze opdracht beter uit te oefenen. ■

Jan-Jaap van Peperstraten

"Het moment na de
vrijspraak is als... een
douche na de sport, als de
lucht die opgeklaard is na
een onweersbui, als wakker
worden op een stralende
zomerochtend, als de
gewichtloosheid van een
duiker. (...) we zijn weer in
het reine met God."

Catechismus van de Katholieke Kerk

Dagelijks Biechtgelegenheid

Onze Lieve Vrouw ter Nood te Heiloo

Iedere dag van 14.00 - 15.30 uur, biechtgelegenheid of een goed gesprek.

Het Heiligdom is open van 8.30 - 17.00 uur (winter) en tot 19.30 uur (zomer).

Kijk voor de vele andere activiteiten op www.olvternood.nl

Welkom!

Kapellaan 146, 1851 PE Heiloo

In de ideale wereld verbruiken we minder en zijn we solidair met elkaar.

Kook vegetarisch of eet minder vlees: het dagelijkse stukje vlees is voor velen nog steeds vanzelfsprekend. Toch heeft niet iedere maaltijd vlees nodig. Ga eens langs de visboer of probeer een vegetarisch recept.

Bereid een eenvoudige maaltijd: een mooie bonensoep met brood of een rijstmaaltijd met een stukje zalm kan een louterend effect hebben.

Koop biologische en/of fair trade producten: in de supermarkt of natuurwinkel liggen steeds meer biologische en eerlijk geproduceerde levensmiddelen. Het kost wat meer, maar is beter voor mens en dier.

Gebruik geen tussendoortjes, koffie of alcohol: zie eens af van genotmiddelen als snacks en alcohol en eet in de vastenperiode alleen wat nodig is.

Neem de tijd om te koken en te eten: trek weer eens een eigen bouillon of maak een lekkere stoofschotel. Bewuster koken en eten kan een hoop voldoening schenken.

Gooi geen eten weg: probeer kliekjes te verwerken in een volgende maaltijd en schoon de voorraadkast eens op. Voedsel is niet eeuwig houdbaar!

Sta wat minder lang onder de douche: lang douchen is lekker, maar beslist niet noodzakelijk. Douche eens wat minder vaak en minder lang, dat scheelt veel energie en is bovendien beter voor uw huid.

Koop alleen spullen die je écht nodig hebt: nóg een jas, een tas of een paar schoenen? Probeer weerstand te bieden aan die eerste koopimpuls en schaf alleen het hoogst noodzakelijke aan.

Laat de auto staan: haal de fiets eens uit de schuur voor de boodschappen!

Ga zuinig om met energie: Vervang kapotte lampen voor een spaar- of ledlamp en maak werk van die extra isolatie.

Laat de televisie, iPad en computer wat vaker uit: dit is de echte uitdaging. Besteed de gewonnen tijd aan een ouderwets bordspel of een echt gesprek.

Zet de verwarming een graadje lager: trek een warme trui of een dik vest aan!

VASTENACTIE

www.vastenactie.nl